

Íkast til kjakið um fullveldið

Oyðimarkar-gongdin

Í sambandi við orðaskiftið um fullveldið og ríkisrættarlígu viðurskiptini millum Føroyar og Danmark í framtíðini hevur Jens Pauli Heinesen, rithøvundi, sent okkum grein í trimum pørtum, sum hann nevnrir »Íkast til kjakið um fullveldið«

2. partur

Kompleksir

Báðir teir seinastu sambandsløgmenningar sögdu sum við ein munn, at teir høvdu als eingi kompleksir av støðu okkara í danska ríkinum, nei, nei, yvirhøvur ikki, yvirhøvur ikki, tað var eingin grund til at hava kompleksir av slíkum, hetta var nakað, sum sjálvstýrisfólk máttu plágast við og pínast av. Vit høvdu og hava viss rættindi í danska statskassanum, tað skulu vit framvegis hava, tað er als einki at skammast um.

Latið okkum tí taka tað uppaftr, sum vit so mangan hava sagt áður og skrivað áður, og latið okkum gera tað við stórum bókstavum, so tað kanska seyrar ígjøgnum hjá onkrum, og tí at summi fólk, alt ov nógv, eru so ótrúliga tornom: **Eini rættindi við onnum skyldum eru eingi rættindi, tey eru olmussa.**

Og tey, sum hava tað sum politiskt mál her í lívinum at liva skammleys við hesum rættindum, hesi olmussu, kunnu ikki vera annað enn olmussudýr ella nassireyvar, sum danir so rámandi taka til. Og hvat skal man siga um soverðin fólk, sum ikki hava kompleksir av olmussustøðuni ella av at vera nassireyvar ella sum ikki skammast um tað?

Tað mugu vera óvanliga harðir hálsar, kunnu vit siga. Ella sum tað stendur í onkrari bók: Tey mugu hava hjarta av metali og húð av leðri.

Summa summarum:

Skulu vit virkliga trúgva tí, at fólk kunnu vera so hørð, at tey eingi kompleksir hava av at fara gjøgnum lívið á slíkum støði? Ella er tað bara nakað tey royna at krógva seg aftanfryi. At fjala útyvir við fryi at ugga seg sjálvan og eina ófantaliga samvitsku?

Í dag fáa vit upp ímóti einari miljard í olmussu. Latið okkum flyta hesa myndina oman til Danmarkar og hugsa okkum, at danir fingi somu upphædd pr. íbúgva frá, latið okkum siga, USA, so svarar hetta til nakað so absurd sum góðar 100.000.000.000 krónur, góðar HUNDRAÐ MILJARDIR KRÓNUR. Men eitt er vist: danir høvdu ikki tikið ímóti slíkari olmussu. Til tess eru teir alt ov stoltir og alt ov kultiveraðir.

Stoltleiki

Einki menniskja kann liva utan stoltleika, missir tað stoltleikan, so doyri menniskja í tí, segði Móðir Teresa í síni røðu, tá ið hon fekk Nobels friðarløn, og hon visti, hvat hon talaði um.

Vit kunnu siga hetta sama um eina tjóð, um eitt fólk, hevur tað ongan stoltleika, so gongur tað til grundar sum fólk.

Vit kunnu ikki liva av stoltleika, er svarið tú beinanvegin fært. Hartil er bara eitt at svara: vit kunnu ikki liva utan stoltleika. Vit fáa kanska nógv mikið í krubbuna og kikin, men sum tjóð, sum fólk

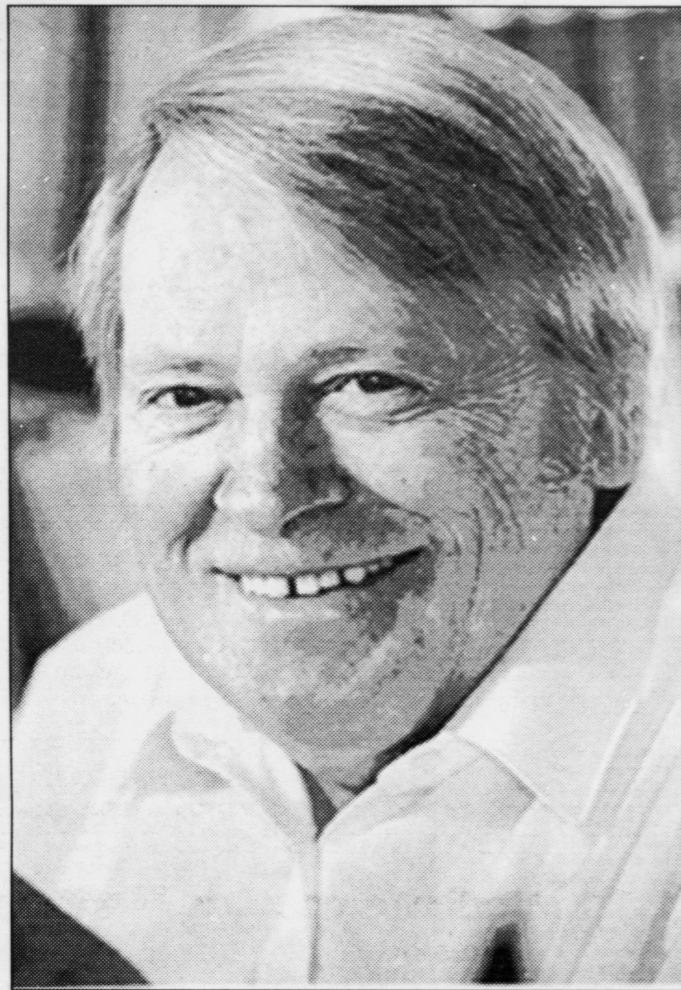
spinnur ikki í okkum. Vit fána burtur sum náttúrgvur av andaligari armód.

Partur av nýggjum politiskum ættarliði er komið á ting, eitt nú bæði í sambandsflokki og javnaðarflokki, og hvat nýtt hava vit at boða frá hesum fronti. Nakað eldandi? Nakað, ið ger lívið stórt, ríkt og vert at liva?

Nei, einki, púrt einki, einki við at vísa á nakað mál og mið, einki við at bretta upp um armar og fara til verka, einki við at siga: Vit skulu og mugu klára okkara egna húsarhald, vit mugu prógva, at vit ikki eru nakrar nassireyvar, at vit vilja ikki liva sum ævigar náttúrgvur. Vit mugu álít at okkum sjálvi, og tí seta vit nú spakan í jørðina og starta. Verður ikki byrjað, sæst ongantíð nakar endi á nakrantíð. So sæst ongantíð nakað ljós í tunnismunnum.

(Fyri stutt síðani kom aftur ein argur unglingi til mín, hann var lesandi í Noregi og uppstøur um tær ræðusøgur, ið gingu um lesandi fólk í útlöndum. Av teimum fór landið mestum á húsagang, varð sagt og skrivað. Hetta skilti hann ikki, tí eftir avtalu landanna millum betaltir landið, sum tú lesur í, títt upphald, Føroyar høvdu ongar útreiðslur av honum).

Nei, bara sama gamla søgan, somu ræðumyndir, sami livandi deyði, sama ómegdarsáð, sama ómegdarfrukt, sama oyði-



Jens Pauli Heinesen, rithøvundi, skrivur

markargongd, sami køsturin, sama grenjið, grenj grenj grenj, koyrt ketchup í eitt grenj, ungir oldingar, ungt afturhaldsfólk, syndarligur smáborgarskapur. Onkur er ikki komin longri enn tey, sum livdu fyrri hundrad árum síðani, ein sannur karikaturur, ein keipumynd. Onkur annar hætti sær enn tá á gátufóran og størmerkiligán hátt at nevna orðið stoltleiki.

Hann vildi vera við, at tað eru sjálvstýrisfólk, ið ongan stoltleika hava, sjálvstýrisfólk, sum hóast alt – hóast alt – hava sum mál og mið her í lívinum, at vit skulu klára okkara egna húsarhald, at vit skulu ráða yvir okkara egna lívi og vera sjálvbjargin, soleiðis sum allar heimurin trádur eftir. At vit mugu sleppa úr hesi olmussustøðu.

Eftir hesum ber til at siga, at hesir nýggju politikarar okkara ikki stíga úr rossaporum. Hvat teir fara at gera í

framtíðini er ilt at siga, tað er tó at vóna, at teir fara at taka annað skinn um bak og ein dagin vísa seg sum mannfólk – og kvinnur sum rættar kvinnur. Men vit loyva okkum at ivast.

Viðkomandi, ið vendi alt á heysin og segði, at tað vóru sjálvstýrisfólk, sum ongan stoltleika høvdu, visti væl, at tað letur seg ikki gera eftir einum degi at rætta skútuna upp. Men ikki eitt orð um slíkt. Tað er, sum ræður tað mest av øllum um at taka áráði frá fólki, at grenja, at gera gjøldur burtúr, at ræða og sáa mistreysti, at gera lívið so trist og keðiligt, at tú missir hugin at liva tað.

Ein tungur arður frá teimum, ið undan skuldu slóða. Ein tung byrða, sum teir hava lagt á bakið á hesum fólki, ið noyðast at knúgva undir henni. Tað er lítið at ivast í, at slík fólk passa sitt dagliga arbeiði bæði væl og virðiliga, men tá ið tað snýr seg um at vera konstruktivur, um at vera skapandi, kreativur, at bróta upp úr nýggjum, eru tey púra eidsø. Serliga tá ið tað snýr seg um landsins húsarhald, sum hevur tað einki upp á seg.

Tað er so drepani, so deprimerandi, at tú stundum hevur bestan hugin at geva skarvin yvir, leggja seg í songina og liggja har restina av lívinum. Livandi deyði er sjálvsagt ikki so ringur sum deyðin sjálvur, men hvat er hann ikki ótolandi – ið hvussu er fyrri summi.

Goethe segði hesi rámandi orð: Tað, sum tú inniliga ynskist og stríðist fyrri, gongur altíð út so við og við. Latið okkum inniliga vóna tað.

Δ